

השקר המדבק של המשיח

אמונה ובטחון (24)

קיצור מהלך השיעור

משיח אמר לרבי יהושע בן לוי שיבוא "היום", ועורר בו טענה ששקר לו. בשיעור נוסף בסדרת אמונה ובטחון מאריך הרב שאותו 'שקר' הוא עצמי ומהותי למשיח.

פרק א קושר את המלה "היום" לפסוק שנאמר על משיח עצמו – "אספרה אל חק, הוי' אמר אלי, בני אתה אני היום ילדתיך" – ומסביר כי ה"חק" של המשיח הוא לומר תמיד שיבוא "היום", מבלי ללמוד מהנסיין ומהאכזבות. על אף שהשכל אומר אחרת, הבטחון חקוק בלבו של המשיח ומאפיין אותו.

פרק ב, הארוך והעיקרי, מרחיב כי בניגוד לאמונה השכלית והאמתית, בבטחון הלב יש אכן שקר – הגורם לפצעים, אכזבות ונגעים – ואף על פי כן, המשיח באהבתו לישראל 'חייב' להמשיך לשקר, והגאולה תלויה בכך שמחלת-השקר המשיחית תדביק את כל ישראל.

פרק ג מסביר כי תשובת המשיח לבעל שם טוב, שיבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", היא המשך ישיר לתשובתו לריב"ל שיבוא היום: תכלית תורת הבעל שם טוב 'להדביק' את כל ישראל בבטחון הפעיל, עד שכל אחד ואחת יגלו את ניצוץ המשיח שבהם ויקחו אחריות על קירוב הגאולה. בסיום השיעור נוספה התבוננות כללית בפסוקי "היום" בתנ"ך, שתפורסם בהמשך בע"ה. נזכיר שאפשר לקבל את כל סדרת שיעורי אמונה ובטחון במייל itiel@pnimi.org.il.

א. "אני היום ילדתיך" – "היום – אם בקלו תשמעו"

הסביר לו – לא הבנת אותו, הוא התכוון לפסוק בתהלים "היום אם בקלו תשמעו".

כלומר, משיח יבוא "היום", אבל יש תנאי – "אם בקלו תשמעו". רש"י אומר ש"בקולו" היינו הקול של הקב"ה. תיכף נסביר עוד פירוש פנימי ל"בקלו", אבל הפשט הוא בקול ה' – אם אנחנו, עם ישראל, נשמע בקול ה', משיח יבוא היום. עד כאן ההסבר של אליהו הנביא. אמנם, היות שמשיח אמר "היום", בלי לסיים בפירוש "אם בקלו תשמעו", יש ודאי עוד פירושים באמירתו "היום" בפשטות ובבטחה גמורה. אמרנו שכמו ש"היום" יכול לרמוז לפסוק "היום, אם בקלו תשמעו", הוא גם יכול לרמוז לכל הופעה של "היום" בתנ"ך.

בשיעור הקודם¹ למדנו סיפור מפורסם מהגמרא², ונחזור בקיצור: אודות רבי יהושע בן לוי, ששאל את אליהו הנביא מתי משיח יבוא. אליהו שלח אותו לשאול את משיח עצמו ונתן לו סימנים כיצד לזהותו. הוא הלך ושאל אותו – 'מתי אדוני בא?'. המשיח ענה בפשטות – "היום", אני בא היום. ריב"ל חזר לאליהו וטען שהמשיח שיקר לו, שהרי לא בא היום, ואליהו

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. כ"ד אייר ע"ט – כפר חב"ד.

א ז"ך ניסן ע"ט – נדפס ב"זאביטה" שלח.

ב סנהדרין צח, א.

בני אתה אני [עולה] היום ילדתיך¹ [אני] עולה "היום" – יש קשר בין המלים. "אני" כאן הוא ה' ו"היום ילדתיך", אתה הבן שלי. כל עם ישראל בנים של ה' – "בני בכרי ישראל", "בנים אתם להוי' אלהיכם" – אבל בין הבנים מלך המשיח הוא הבן המיוחד של הקב"ה, האומר לו "בני אתה".]

התשובה הקבועה של המשיח

מה פירוש המלים "אספרה אל חק"? רש"י מסביר ש"חק" הוא דבר קבוע – "חק נתן ולא יעבור". כלומר, אני מספר כחק קבוע ש"הוי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך" – המשפט לא מש מפי. מכאן מובן שתמיד משיח יענה מיד "היום" לשאלה "אימתי אתי מר?". לא משנה אם זהו זמן ומצב טוב יותר או פחות טוב לעם ישראל ולא משנה אם השואל הוא ריב"ל או מישהו אחר – משיח מספר כחק ולא יעבור ש"הוי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך", וממילא מובן שלעולם הוא לא יענה תשובה אחרת.

בהמשך נתבונן גם בסיפור השני של שאלת "אימתי קאתי מר?" – שאלת הבעל שם טוב הרבה שנים אחרי, לו משיח ענה "לכשיפוצו מעינותיך חוצה". כנראה יש קשר הדוק בין המענה "היום" לריב"ל והמענה לבעש"ט. "לכשיפוצו" הוא תנאי, כמו "אם בקלו תשמעו", אבל צריך לחפש גם שם את ה"היום" הפשוט,

השיעור הקודם היה בתחלת ספירת העומר וקעת כבר מתקרבים לסיום. אמרנו ש"היום" רומז גם לספירת העומר, תקופה מסוגלת לביאת משיח, בה מכריזים בכל יום "היום" – "היום כך וכך ימים לעומר". בכל אופן, "היום" יכול להתפרש בהרבה גוונים שונים, וכבר ראינו כמה פסוקי "היום" בתורה שקשורים בגלוי לביאת משיח וגאולה (ובחלקו השני של השיעור נחזור אליהם).

"אני היום ילדתיך"

קודם נמשיך לקרוא בפנים, בעמ' עט (חשוב שכל אחת תסתכל בספר):

הפסוק הנוגע ביותר למשיח עצמו [אם מחפשים בכל התנ"ך פסוק שכתוב בו "היום" ומתייחס למשיח עצמו – וממילא, כאשר המשיח אומר "היום" הוא לכאורה מתכוון לאותו פסוק – מוצאים פסוק בתחלת תהלים, בפרק ב. כתוב' שבתחלה פרק ב ופרק א היו פרק אחד, אז בעצם הפסוק הוא ממש בפרק הראשון של תהלים.] [ומה שהיה, מן הסתם, בפשטות כונתו [אם שואלים מישהו 'מתי אתה בא?'] והוא אומר "היום" ורומז לפסוק, מסתמא כוונתו לפסוק מפורש אודות ביאתו-לידתו. כמו שעם ישראל ביציאת מצרים נולד מתוך הרחם של מצרים, גם ביאת משיח היא לידה – המשיח צריך להוולד. איך יודעים? התקופה שלפני משיח – שיכולה להיות גם תקופה קשה לעם ישראל – נקראת "חבלי משיח". בשביל להוליד משיח יש חבלים, כחבלי לידה של אשה.

ואכן הפסוק בתהלים מדבר על לידת משיח וכתובה בו המלה "היום", לכן מסתמא אליו התכוון המשיח.]] הוא [פסוק שאומר דוד מלכא משיחא:]: "אספרה אל חק, ה' אמר אלי

ד שם ב, ז. בפרק צה בתהלים, "היום [אם בקולו תשמעו]" הוא התבה ה-בן. בפרק ב התבה ה-בן הוא "ילדתיך" שלאחר "היום" ודוק. "ילדתיך" הוא סוד הדעת, ראשית התקון [לידה מחדש] של עולם התהו שנשבר החל מספירת הדעת שבו כנודע "ילדתיך" עולה ו פעמים דעה, הערך הממוצע של ו אותיותיו, וכידוע שדעת הוא "מפתחא דכליל שית", כמבואר במ"א.

ה שמות ד, כב.

ו דברים יד, א.

ז תהלים קמח, ו.

כששומע שמישיח בא "היום" – זו אמירה שנגד השכל, הנשמעת לו מסולפת ושקרית, והוא מסיק שמישיח שקר. איפה זה לא שקר? בלב. בכך הסברנו את הביטוי "בלבו של משיח".

[משיח הוא הלב-היחידה של כל עם ישראל¹³, ובלב-ביחידה שלו הוא] בטוח בהבטחת הש"ית אליו: "אספרה אל חק [סוד פרצוף "חק", פרצוף הנצח באלב"ס¹⁴] [אם כן, ה"חק ולא יעבור", התמידיות, היא בנצח – תופעה נצחית, תמידית, לא משתנה, "אני הוי' לא שניתיי"¹⁵]. שפנימיות – בטחון [למדנו באריכות¹⁶ שהגאולה ממצרים היתה תלויה בהפיכת האמונה לבטחון סביל, ה"אהיה" הראשון ב"אהיה אשר אהיה", אבל הגאולה האחרונה תלויה בבטחון פעיל, ה"אהיה" (השני)]. ה' אמר אלי: בני אתה אני [הבטחון משקף את ה"אני" של ה', המלכות של משיח, כדלקמן. לידת משיח היא מתוך מלכות דאין סוף. מפורש בחסידות¹⁷ שנשמת מלך המשיח היא ממלכות דאין סוף – זהו ה"אני" כאן, ששוה] היום [למדנו שבספירת העומר כשאומרים "היום" צריך לכוון שזהו אור אין סוף שלפני הצמצום, שהוא גופא המלכות דאין סוף]. ילדתיך, ועד שאין בלבו שום ספק וספק ספיקא בדבר [הספקות שיש לאדם – שהם בעצם קליפת עמלק, בגימטריא ספק" – הם בשכל-בדעת, אבל כאן הכל בלב הטהור. דוד מבקש בתהלים "לב טהור ברא לי אלהים"¹⁸

יב ע"ח ש"ג פ"ב.

יג כמבואר בהערה סט לפרק ה [בה מובאים יא צירופי אל"ב, כאשר בנצח, הבטחון הפעיל, הצירוף הוא חק].

יד מלאכי ג, ו.

טו שיעורי אמונה ובטחון 21-22 (כ"ג אד"ר כ"ח אד"ר ש"ע"ט) – נדפסו ב"ואביטה" שמיני, אמר ובמדבר.

טז ראה ת"ח שמות ד"ה "ויקהל משה" (תלג, ב); פירוש המלות קד, ג ובכ"ד.

יז הוספות לכתר שם טוב (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קיח.

יח תהלים נא, יב.

שהרי דוד המלך אומר שחק אצלו לומר תמיד ש"הוי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך".

המשיח שבלב

לבו של משיח [דווקא הלב. אמרנו שבטחון הוא לב – אמונה מתלבשת בפנימיות השכל ובטחון מתגלה דווקא בחיצוניות הלב, כפי שלמדנו¹⁹].

מתי משיח בא? גם השאלה וגם התשובה הן "רחש לבי דבר טוב"²⁰ – המשיח בא מרחש הלב, לא מהמח. איך יודעים שמישיח בא מהלב? בכלל, למה לא יודעים מתי משיח יבוא? למה ה' לא כותב בפירוש – 'חכו, שבוע הבא משיח יבוא? חוץ מכך שביאת המשיח תלויה בנו, קץ הגאולה טמון הכי עמוק בלבו של ה', ובינתיים "לבא לפומא לא גליא" – הלב לא מגלה לפה ("אם יאמר לך אדם מתי יבוא קץ הגאולה אל תאמן, שנאמר 'כי יום נקם בלב' – ליבא לפומא לא גלי, פומא למאן גלי?!"). המשפט הזה מלמד שמישיח נמצא בלב.

איך אומרים בחסידות שמישיח נמצא בלב? הרבי הרש"ב אומר²¹ שהיחידה שבנפש – המדרגה הכי גבוהה בנפש, מכל הנרנח²², שהיא ניצוץ משיח – שוכנת בלב, לא במח. עצם היהודי, "דער פינטאלע איד", אינו בשכל אלא בלב. האמירה שמישיח בא – וכל שכן שהוא בא היום, דבר שנשמע נגד השכל, לא מתלבש בשכל – בא מהלב. ביטוי שהשכל לא תופס, "לאו כל מוחא סביל דא", בא מהלב, מהנקודה הפנימית שבלב. ככל שאדם יותר בר-דעת, איש שכלי, הוא יותר מזדעזע

ח שיעור אמונה ובטחון 12 (כ"ד סיון ע"ח) פ"ד – נדפס ב"ואביטה" פינחס.

ט תהלים מה, ב.

י מדרש תהלים ט (וראה סנהדרין צט, א); ז"ח (מרגליות) מדרש הנעלם ח, א. ובכ"ד.

יא ראה באורך ד"ה "אמירת פסוקי מלכויות" תרנ"ו, ובכ"ד.

"אימתי אתי מר?" – בקשת חוות דעת

אם נחשוב רגע, יש כאן קושיא פשוטה, קלאץ-קשיא, שלכאורה מפריכה את כל הסיפור: משיח בכל רגע מתיר פצע אחד וחובש אותו מחדש שמא ה' יקרא לו הרגע. איך אחרי שריב"ל שמע זאת מאליהו יש לו בכלל שאלה אליו מתי הוא יגיע? הרי מהסיפור ברור שהוא עצמו לא יודע! זו קושיא חזקה בפשט – אם ברור שמשיח לא יודע, מה הטעם לשאול אותו 'מתי אתה בא?'. ממילא, למה אתה בטרונים ששקר? הרי ברור לכתחילה שאינו יודע! הוא מחכה לצו מלמעלה, שיבוא – כנ"ל – רק שהקב"ה יחליט לגלות מלבו לפיו את קץ הגאולה. בינתים "לבא לפומא לא גליא", גם לא למשיח עצמו, ומה הטעם לשאול אותו?!

אלא מה? גם כשהקץ מוסתר – רוצים לשמוע מהמשיח את חוות דעתו, 'וואס מיינסטו? (מה אתה חושב?) אלפי שנים אתה מתיר וחובש פצע-פצע – מתי לדעתך תבוא כבר?'. משיח עונה – '[איך מיינ] היינט!' ('אני סבור שאני בא היום!'). שוב, ברור מהנהגתו שהוא לא יודע, עדיין לא קבל את הצו, וכל השאלה היא 'מה נדמה לך?', שאלת דמיון – מה יש לך בראש ובלב? משיח אומר "היום", בטוח בא היום, וכשלא בא היום – מי שיש לו נסיון פשוט לו, לא חידוש, לא בא היום כי גם אתמול לא בא. יש כזה שיר... אם הוא לא בא – מה אתה כועס על המשיח ואומר שהוא שקרן?!

אם מבינים טוב כל הסיפור – כולל תשובת המשיח ופרשנות אליהו – מואר באור אחר. צריך לשמוע את המשיח אומר "היום" ולהבין מה הוא באמת חושב, מה פירוש "היום", שהרי הוא לא יודע. גם אליהו הנביא לא יודע – אף אחד לא יודע, כי הקב"ה לא גילה עדיין.

– "לב טהור" הוא לגמרי לב (טהור במובן של שלם), שענינו בטחון גמור, המתבטא במלה "היום".], וברור לו [גם לשון "בר ללב" – יש למשיח חוזק ותוקף בלב, היינו שברור לו מאה אחוז] שיבוא היום ממש.

הלב לא לומד מהנסיין

זאת בהתאם להמסופר בגמרא שם, שהיה מתיר, מנגב וחובש מחדש כל פצע ופצע שבו לחוד, שמא יקרא מייד לגאול את ישראל.

עוד לפני שמשיח ענה לריב"ל "היום", תחושת המשיח שיבוא "היום" היא חלק בלתי נפרד מהסיפור. הרי הסימן לזיהוי משיח בין שער המצורעים בשער רומי הוא חבישת הפצעים השונה שלו – כולם מתירים את כל התחבושות יחד, מנקים את הפצעים ומנגבים את הליחה, וחובשים בחזרה, ומשיח מתיר, מנגב וחובש פצע-פצע בפני עצמו, כדי שאם יקבל צו מן השמים לגאול את עם ישראל יוכל לרוץ-לדלג מידית, ולא יצטרך לחבוש קודם את כל פצעיו.

למדנו מכך בשיעור הקודם על דריכות המשיח לגאול את עם ישראל, אבל הדבר מלמד גם כמה הוא בטוח שיבוא "היום". הדריכות נובעת מהודאות בלב שיבוא "היום". היה קל יותר לטפל בכל הפצעים יחד, אבל הוא מחכה בכל רגע לצו מן השמים לגאול את עם ישראל. רואים שמשיח גם לא לומד מהנסיין – עבר עוד יום ועוד יום ולא קרה, ולא מזיז לו. כתוב שחכם, בעל שכל, לומד מהנסיין, אבל הוא לא לומד – סימן שאין כאן שכל בכלל. מי שכולו לב לא לומד מהנסיין, אם הוא סותר את רגש לבו העמוק. לא משנה שהבטחון לא התממש – הוא נשאר באותו בטחון.

ביכלתכם", טכסו עצה והביאו משיח בבטחון פעיל). אם כן, פשוט שזו גם מדת משיח עצמו [-] ופשיטא שהיא היא מדתו המיוחדת של משיח צדקנו עצמו.

לדעת משיח – התנאי כבר קיים

[ומה שאליבא דאמת הדבר תלוי ב]תנאי של [היום, אם בקולו תשמעו], כפרושו של אליהו הנביא לריב"ל [תיכף נלמד עוד פירוש, אבל הפשט הוא תנאי. מה התנאי? שוב, משיח אומר לריב"ל "היום", בלי תוספת, וכאשר ריב"ל טוען שהמשיח שקר אליהו מסביר שכוונתו היתה "היום אם בקלו תשמעו", ופשוט בעיניו שהתנאי עוד לא קיים. זו בעיה שלנו, לא בעיה של משיח]. אצל המלך המשיח פשיטא הוא שהתנאי כבר קיים [נכנס ללב של המשיח: למה הוא לא אומר "היום אם בקלו תשמעו"? לא רלוונטי בעיניו, כי לדעתו כבר קיימו את התנאי]. וכידוע בנוגע למורנו הבעש"ט זי"ע שטען שמזמן כבר נתקיים התנאי של "בקולו תשמעו", ודוק¹⁷].

מישהו אמר שכבר שמעו בקול ה' אפשר לומר שהרבי, אבל גם לפניו היו צדיקים שאמרו זאת, החל מהבעל שם טוב. הרבי אמר¹⁸ ש"נסתיימה עבודת הבירורים" ו"כבר עשו תשובה" ו"כבר צחצחו את הכפתורים" והכוונה זהה: אל תאמר שיש עדיין תנאי שמעכב, משהו לעשות – אין שום דבר שמעכב, כל מה שעכב פעם כבר עשו! הרבי לא חדש זאת יש מאין, כבר הבעש"ט אמר זאת.

ארבעה עולמות

שוב, בעיני המשיח כבר קיימו "אם בקלו תשמעו", וממילא הוא לא צריך להוסיף זאת. כך

ב. להדבק בשקר של המשיח אתחלתא דגאולה

והיינו כמו שנתבאר לעיל, שענין הבטחון האיתן בביאת המשיח הוא הוא ענין אתחלתא דגאולה ע"י משיח צדקנו [ביטוי מוכר שכבר ראינו – השלב הראשון בגאולה נקרא "אתחלתא דגאולה", ואחריו הגאולה מתגלגלת ומתממשת. חז"ל דרשו על "בעתה אחישנה"¹⁹ ש"זכו 'אחישנה' לא זכו 'בעתה'²⁰, אבל הפשט הוא שבבוא העת כל התהליך מתגלגל מהר משלב לשלב. "בעתה" – ה"עת ד'דים"²¹, "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד"²² – הכל מתחלל חיש-מהר, "אחישנה". הרבי אומר לא לחכות הרבה בין הווארט לחתונה – הווארט הוא הרגע הראשון של "בעתה", "אתחלתא דגאולה". את ה"אתחלתא דגאולה" רוצים לשמוע מהמשיח, לקבל ממנו איתות].

"אתחלתא דגאולה", כפי שכבר למדנו, היא שכולנו 'נדבק' מבטחון המשיח (ביטוי שיפיע לקמן). המשיח חולה, מצרוע – מחלה מדבקת. למה הולכים אליו? כדי להדבק ממנו – להדבק בשגעון שלו, בבטחון המופרז שלו, שלמרות הנסיון הרב הוא עדיין ממשיך לומר "היום", "אספרה אל חק הוי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך".

[שוב, הגעה שלנו לבטחון מעין בטחוננו של המשיח היא "אתחלתא דגאולה". למדנו ש"אתחלתא דגאולה" היא הגעת עם ישראל לבטחון פעיל בביאת המשיח והתחלתו לפעול (כפי שדברנו הרבה בשיעור הקודם, לפני כ"ח ניסן, על דברי הרבי "אני את שלי עשיתי, מכאן ואילך עשו אתם כל אשר

כ ישעיה ס, כב.

כא סנהדרין צח, א.

כב יחזקאל טז, ח.

כג תהלים קב, יד.

כד עיין בבאורים לפרק ז, אות ו.

כה סה"ש תשנ"א ח"א עמ' 323. התוודעויות תשנ"ב ח"ב עמ' 250 ואילך. ובכ"ד.

שנדמה שמצוה להתרחק מה"משוגע" (כמו שהרבי אמר על עצמו^כ ש'אני משוגע על משיח', וכגימטריא המפורסמת ש'אני משיח' בגימטריא **משוגע**). – "נגוע" שכזה [כתיאורו בפסוקי ישעיהו שלמדנו בפעם קודמת. "נגוע" גם לשון **נוגע** בדבר – הוא 'נוגע בדבר' ולכן חושב שכבר בא, אבל בפועל עדיין לא בא. בר דעת, שפוי בדעתו, מתרחק מכה משוגע], שהרי "מדבר שקר תרחק"^{כז}, ו"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"^{כח} [כך נאמר על המצורע – שלא יבוא במגע עם שאר האנשים].

שוב, לריב"ל נגרמה רתיעה מסוימת ממשיח – בתחלה הוא בטרנויא, כעס, ובנפש הוא בתנועה נפשית של התרחקות מכל הענין של משיח. כמו אחד (והיו הרבה כאלה) שהתאכזב מכך שהכרות הרבי על "משיח נאור" טרם התממשה ומתוך כך התרחק מכל הענין – התרחק מהרבי, התרחק מחב"ד, והלואי שלא התרחק מאידישקייט. יש בכך דרגות שונות. התגובה הראשונה של ריב"ל היא רתיעה מהמשיח, שאומר "היום", עד שאלהו מרגיע אותו ומתרץ שהמשיח התכוון לפסוק "היום אם בקלו תשמעו". זו רק נחמה פורתא, כי לדעתו הפסוק לא קוים, ומי יודע מתי יקוים.

והיינו ד"איהו אמת ואיהו אמונה"^{כט} [כלל גדול בזהר. תמיד "איהי", הנקבה, היא הכלי לאור, "איהו", הזכר]. כלומר שהאמונה היא כלי לאמת [אמונה היא גם לשון מנא, כלי בארמית – האמונה היא כלי לאור האמת], ומה שעלול לא להתממש בפועל [משהו שלא בוודאות יתרחש, שלא חייב להתממש בפועל

נתפס בדעתו, הגבוהה מדעתנו בהרבה קומות. אפילו בעיני אליהו הנביא עוד לא שמענו מספיק בקול ה', לכן אומר "אם בקלו תשמעו" – כל שכן וק"ו אצל ריב"ל, שפחות מאליהו נביא, וכ"ש וק"ו אצלנו, שפחות מריב"ל.

יש כאן ארבע רמות מודעות – משיח, אליהו הנביא, רבי יהושע בן לוי, אנחנו – כנגד ארבעת העולמות אבי"ע. הבעש"ט אמר זאת שנה אחרי סיפור ריב"ל – במשך ה-1500 שנה ודאי קוים התנאי, אך איך היה בזמן ריב"ל? משיח הוא בדרגת אצילות, שמעל הזמן, אז גם מצדו אין תנאי. כמו שנסביר, התנאי הוא מצד אמא (מקום אליהו הנביא), והוא (משיח) בעולם האצילות שמצד אבא, מעל הזמן.

אנחנו נמצאים הכי למטה, ב"אף עשיתיו"^ל, מקום של חרון אף של מקום בעולם. אך יש עוד פירוש^ל, ש"אף [עשיתיו]" מרבה את האצילות, דעת משיח, במקום העשייה התחתונה דווקא – שאנחנו, בסוף עולם העשייה, נדבק במדת משיח, בבטחונו הפעיל, ב"היום" שלו.

התרחקות האמונה מהשקר

אך בעיני רבי יהושע בן לוי נדמה ש"שקורי קא שקר בי", דהיינו שאפילו בעיני המאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה יחכה לו בכל יום שיבוא, אעפ"כ ענין הבטחון ה"מופרז" להכריז "היום" נראה בעיניו כמדת השקר [רבי יהושע בן לוי הוא צדיק גמור, וכמו כל יהודי טוב הוא מאמין לחלוטין בביאת משיח ומחכה לו בכל יום שיבוא – אבל הוא לא משוגע, הוא לא אומר "היום" בבטחון, כי אינו יודע]. [עד כדי כך

כח י"ז סיון תשמ"ו, במפגש עם הרב אלימלך ניימן.

כט שמות כג, ז.

ל ויקרא יג, מו.

לא עיין זח"ג קצח, ב.

כו ישעיה מג, ז.

כז לקו"ת בלק סז, ד (ובכ"ד). וראה סוד ה' ליראיו שער "ארבעה עולמות" פ"ה.

נאמר, מפי אם הילד שאליהו החיה (מודעות של אמא, ד"מקנא בכורסיא"⁷⁷, עולם הבריאה), "עתה זה ידעתי כי איש אלהים אתה ודבר הוי' בפין אמת"⁷⁷ (אותו ילד הוא יונה בן אמת הנביא, שנקרא "בן אמת" על שם אליהו שהחיהו"⁷⁷); "שפת אמת" כנגד עולם היצירה, מקום רבי יהושע בן לוי (דור הראשון לאמוראים, שבעצם הוא דור התפר בין נשמות דבריא, תנאים"⁷⁷, לנשמות דיצירה, אמוראים, כנ"ל); "שקר" כנגד "אף עשיתיו", "עלמא דשקרא", מקום עם ישראל בכללותו, שהוא מקום התיקון של "היום לעשותם"⁷⁷ – "היום" של משיח בעולם העשיה.

אצילות	משיח	אמת לאמתו
בריאה	אליהו	אמת
יצירה	ריב"ל	שפת אמת
עשיה	אנחנו	שקר

אכזבת ריב"ל ו'נפילתו' מדעתו (דיצירה) לומר שמשיח שקר היא בסוד "שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה [לשון 'רגע באפו', ב'אף עשיתיו', 'רגע באפו' של רבי יהושע בן לוי] לשון שקר"⁷⁷ – מנקודת המבט של עולם היצירה, "שפת אמת", ה"אמת לאמתו" של משיח נתפסת כשקר דעולם העשיה (ובאמת "אף עשיתיו" בא לרבות את האצילות במקום העשיה, "עלמא דשקרא", דווקא כנ"ל).

בטחון – שטות דקדושה

עד כאן הסבר לאמירת ריב"ל בגמרא שמשיח שקר – אמר שבא "היום" ולא בא.

(אבל אומרים אותו בוודאות).], אינו בבחינת אמת הנתפסת בכלי האמונה ["אני מאמין בביאת המשיח ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא" נתפס בכלי האמונה, אבל "היום" לא נתפס בכלי האמונה – וממילא אינו אמת.], ואדרבה, נדמה לשקר [למה שנתפס בכלי האמונה קוראים אמת, "איהו אמת, איהי אמונה", ואם אינו אמת – הוא שקר. לכן ריב"ל אומר שמשיח שקר לו].

לעלות מה"אמת" ל"אמת לאמתה"

[אמונה אינה משהו שלא נתפס בשכל?] כבר הסברנו שאמונה נתפסת בפנימיות המוחין (בניגוד לבטחון המתגלה בחיצוניות הלב, כנ"ל). אמונה לא נתפסת בשכל במובן של אי-ידיעה – "אף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא", אך איני יודע מתי – אך אינה סתירה לשכל. הבטחון של "היום" סותר את השכל. ודאי שאמונה בביאת המשיח היא למעלה מהשכל – אני מאמין אף שלא ראיתי אותו בעיני הבשריות, המגושמות – אבל היא כלי לתפוס משפט אמת, משפט שפוי. האמונה אינה כלי לתפוס משפט שאינו שפוי, שנשמע כמו שקר, אלא רק כלי לדבר-אמת (ו"יכרים דברי אמת", כדלקמן). אכן, תתכן בחינת "אמת לאמתו"⁷⁷ שהאמונה הרגילה לא מסוגלת לתפוס. הבטחון המופרז של משיח, שנשמע שקר, הוא "אמת לאמתו". ובארבעת העולמות – שכנגד משיח, אליהו הנביא, ריב"ל והמודעות שלנו: "אמת לאמתה" היא כנגד עולם האצילות (שם גלוי ש"אין עוד מלבדו" – זו האמת לאמתו), מקומו של משיח (מלך המשיח משלים "אין עוד מלבדו" ל-26, שם הוי' ב"ה, ברבוע); "אמת" כנגד עולם הבריא, מקום אליהו הנביא, עליו

לג תקו"ז תקון ו (כג, א).

לד מ"א י, כד.

לה פדר"א פל"ג.

לו על התנאים נאמר "זוטי אדית בכו מחיה מתיים" (ע"ז י, ב) דרגת אליהו הנביא, אמת דעולם הבריא יש מאין כנ"ל.

לז דברים ז, יא.

לח משלי יב, יט.

לב עפ"י מגלה טו, ב ובכ"ד.

מלכין דמיתו באמרם "אנא אמלוך" – אלא משוגע שרוצה לגאול את עם ישראל. למה? כי הוא אוהב יהודים (באהבה משוגעת), זה הכל. הבטחון הוא פנימיות הנצח, ענף החסד שפנימיותו אהבה, והא בהא תליא.

"בראשית" של משיח

יש לנו רמזי יפה וידוע בראשי התיבות של הכחות הפנימיים של הנפש (כל אחת צריכה להכיר את שמות הספירות והכחות הפנימיים שלהן) – **אמונה תענוג רצון בטול שמחה יחוד אהבה יראה רחמים בטחון תמימות אמת שפלות**. ראשי התיבות של ששת הכחות הראשונים הם אותיות **בראשית**, ראשי התיבות של ששת הכחות האחרונים הם אותיות **בראשית**, ובאמצע יש **אהבה** שכוללת הכל¹⁸³⁹. חשוב מאד לראות זאת.

חז"ל למדו שה-**ב** של **בראשית**, **ב** רבתי, היא לשון ברכה¹⁸⁴⁰. ברכה אינה אחת מהכחות הפנימיים. מהי ה-**ב** בכחות הפנימיים של הנפש? **בטול**, לפני אהבה, או **בטחון**, אחריה – בטחון הוא פנימיות הנצח ובטול פנימיות החכמה (שלשתם רצופים בקו הימין של הספירות). כך כל הכחות הרמוזים באותיות **בראשית** סובבים סביב ציר האהבה, לפנייה או אחריה – ה-**ר** היא רצון או רחמים, ה-**א** אמונה או אמת, ה-**ש** שמחה או שפלות, ה-**י** יחוד או יראה וה-**ת** תענוג או תמימות.

כעת, אם אני רוצה שכל כחות ה"**בראשית**" של המשיח יהיו טעוני עצמה של **בטחון**

אנחנו בעד משיח, בעד המשוגע הזה – השקר שלו ודאי בסדר, אבל בהשקפה ראשונה קשה 'בלבוע' אותו. לכן צריך להעמיק בו:

אך "שקר" הבטחון הוא באמת לאמיתו [אמת לאמתו"כנ"ל]. העבודה ד"שטות דקדושה¹⁸⁴¹ [משפט שודאי שמענו – מיסודות החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט. מבואר, במיוחד במאמר הרבי הקודם "באתי לגני", שמשח יבוא רק בזכות "שטות דקדושה". ה"שקר" של משיח הוא סוג של שטות דקדושה. בתחלה, כלי האמונה, שהוא כלי לאמת, באמת לא תופס אותו. צריך לעשות שהוא כן יתפוס.

עבודת "שטות דקדושה", כמו שכתוב ב"באתי לגני", היא] ההופכת את ה"**שקר**" ל"**קרש**" [המשכן "עצי שטים עמדים"¹⁸⁴² הם הקרשים המעמידים את המשכן בו שורה השכינה.]] ו"**קשר**" [אהבה רבה בתענוגים] [כתוב כלל גדול, שכל התקשרות – קשר אמת, לה', לרבי ולכל אדם – היא אהבה, ולא סתם אהבה אלא אהבה מופרזת, אהבה 'משוגעת', "באהבתה תשגה תמיד"¹⁸⁴³. תיכף נדבר על פצעי-אהבה – מי שמאד אוהב גם מתאכזב, נפצע. האכזבות הן פצעי המשיח, פצעי אהבה.]]¹⁸⁴⁴.

הווארט כאן – ווארט מאד חזק – שהשקר של משיח הוא גם הבטחון שלו וגם האהבה שלו. **השקר** שלו הוא **קשר** – הוא כל כך קשור ליעד שלו ולעם ישראל, אותו הוא רוצה לגאול, שהוא 'משוגע' עליהם. כאן **אני משיח** בגימטריא **משוגע** לא מתייחס למשוגע שרוצה להיות משיח – השייך לעולם התהו,

מג **בראשית-אהבה-בראשית** = 1839, ג פעמים **תריג** = "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (תהלים קיט, ח). ראשי התיבות (של הכל – **בבראשית**) עם סופי התיבות – 26 אותיות – עולים = 3224 = 13 פעמים 248, "אחד היה אברהם". כל 13 המלים = 4160 = **צלם** פעמים **הוי** = 20 פעמים **יצחק**. נמצא שאמצעי התבות = 936 = 36 פעמים **הוי** = 6 פעמים **יוסף**.

מד בראשית רבה א, י.

לט נתבאר בארוכה בסוף מאמר "מנהיגות בדרך החסידות", מלכות ישראל ז.

מ שמות כו, טו; לו, כ.

מא משלי ה, יט.

מב כמבואר בד"ה "באתי לגני" תש"י עיי"ש.

בטח^מ, בשביל בטחון צריך תמימות, אָן-
התפעלות – לא להתפעל מהשקר, כי באמת
הוא **קרש וקשר**.

נמצא שה"בראשית" של משיח היינו
בטחון-רצון-אמונה-שמחה-יחוד-תמימות,
הכל מכח האהבה, המתווכת בין כחות
ה"בראשית" שמעליה לכחות ה"בראשית"
שמתחתיה כנ"ל^ט. עד כאן מאמר מוסגר, מהי
ה"בראשית" של הבטחון ביחס לכלל יסודות
הלימוד שלנו, פנימיות הספירות וכחות הנפש.

המשכת האמונה בבטחון

הבטחון המופרז הוא סוד "פרזות תשב
ירושלם"^כ [בטחון קשור לפרזות, שרש פרז,
הקשור גם לשרש פרץ – "עלה הפרץ לפניהם"^{כא},
הוא משיח]. ר"ת פתי, שכאשר "פתי יאמין לכל
דבר [זו אמונה שאינה כלי רק לאמת, אלא
אמונה שמקבלת גם את "שקר" הבטחון].^{כב} אזי
באה ונמשכת האמונה [ב"תנועה" של "שטות
דקדושה"] בבטחון גמור^{כג},

בבחינת "בהמות הייתי עמך"^{כד} [אדם הוא
שכל, וכאן צריך להיות בהמה ש]למעלה
מטעם ודעת דבחינת אדם^{כה} [שאופי אמונתו

מח משלי י, ט.

מט **בטחון-רצון-אמונה-שמחה-יחוד-תמימות** בגימטריא
1800, 6 פעמים 300, ש, כד במשולש, הערך הממוצע של כל
תבה. 1800 ועוד 13 (אהבה) = 1813 = 49, 7 ברבוע, פעמים
37, כאשר ממוצע 7 המלים = 259, 7 פעמים 37, שבעה
הבלים של מעשה בראשית, סוד נשמת ראובן בן יעקב אבינו
(שמשלים את יעקב לאמת, בסוד "חתן אמת ליעקב [על ידי
צירוף בנו בכורו, ראובן] כנודע).

נ זכריה ב, ח.

נא מיכה ב, יג.

נב משלי יד, טו.

נג עיין בבאורים לפרק ז, אות ז.

נד תהלים עג, כב.

נה כענין "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם
הוא להנחם" [ש"א טו, כט] הנאמר ביחס למלכות בית
דוד – מלכא משיחא דישאל. וראה בסוף הערה סב
פרק ה דלעיל.

(פעיל, נצח), בטחון מופרז של "היום", מה
צריכות להיות האותיות הבאות?

ה-ר היא רצון או רחמים, אבל מה הולך
הכי טוב עם בטחון? לפי מה שלמדנו עד כה –
ונמשיך בפרק הבא, העוסק ב"קביעה רצונית",
"אין דבר העומד בפני הרצון" – בטחון פעיל,
לקום וליזום ולקיים "עשו כל אשר ביכלתכם",
דורש רצון חזק ביותר. יש ודאי רחמים, אבל
ה-ר שמצטרפת ל-ב של בטחון היא רצון.

ה-א יכולה להיות אמונה או אמת, אך
בטחון מופרז ודאי אינו אמת – כפי שקראנו
– ולכן היא אמונה. גם האמונה בתחלה לא
סובלת את הבטחון, אבל בסוף היא כן נעשית
לו כלי, כאשר השקר של הבטחון הופך להיות
קשר ו-קרש.

מה לגבי ה-ש? שפלות או שמחה? אנחנו
מאד אוהבים שפלות, מתחילים משפלות,
אבל בטחון פעיל הולך עם שפלות? לא...
בטחון פעיל הולך עם שמחה. ה"ראש" כאן
הוא רצון-אמונה-שמחה.

מה לגבי ה-י? בטחון הולך יחד עם
יראה, עם פחד? לא. הוא הולך עם יחוד,
זיווג. נסתיימה עבודת הבירורים ונותרה
רק עבודת היחודים – לחבר יהודים יחד,
להתחבר בעצמי עם כולם, עם ה', עם הארץ.
כפי שלמדנו^{כו}, בטחון הוא מלשון "וטח את
הבית"^{כז}, לשון דבקות, והיינו ממש יחוד, על
דרך הנאמר באדם וחווה במעשה בראשית –
"ודבק [דבקות, בטחון] באשתו והיו לבשר
אחד [יחוד]"^{כח}.

מה לגבי ה-ת? בטחון הוא תענוג? עד
שתסיים בכי טוב המשימה היזומה – לא.
בטחון צריך תמימות – "הולך בתם ילך

מה ראה שיעור ו' מרחשון ע"ז (אמונה ובטחון 4) ובכ"מ
בהמשך.

מו ויקרא יד, מב.

מז בראשית ב, כד.

ויש לומר שרבו פצעיו וחבורותיו של המלך המשיח הם פצעי אהבה, אהבה המבטיחה אך אינה מסוגלת לקיים [כתוב בגמרא^ט שיש ללמוד "דרך ארץ" מזווג התרנגול והתרנגולת – התרנגול-האיש מבטיח לתרנגולת-האשה לקנות לה בגד הכי מפואר. הוא אף פעם לא מקיים, כי אין לו כסף, אבל ברוב אהבתו הוא מבטיח לה כל יום לקנות את הבגד. יפה שהוא משקר לה כל הזמן? מה קורה לו בסוף? מי שפוגם בדבור מקבל פצעים. אלה פצעי אהבה, שהרי הוא ממשיך לשקר לה כי כל כך אוהב אותה. הוא לא משקר סתם, הוא באמת רוצה לתת לה – רק לא מסוגל. אצלנו הוא לא רק רוצה, אלא בטוח שיתן לה. מהי ביאת משיח? מתנה לעם ישראל. הוא מבטיח את עצמו, אני בא היום – אתם הכלה שלי, אני מבטיח לך שאני בא היום. בסוף הוא לא בא, אבל הוא באמת מבטיח – לכן הוא מקבל פצעים, פצעי אהבה.], ואעפ"כ אינה נמנעת מלהבטיח שוב ושוב [עוד פעם מבטיח ועוד פעם מבטיח. הוא רוצה לקיים ובטוח שאכן יקיים.],

שמזה [ענין הנראה כפגם הדבור^פ, סיבת כל

המבוררת הוא בבחינת "ניכרים דברי אמת"^י] [האמונה שהיא כלי לאמת. כתוב "אדם ובהמה תושיע הוי"^י – יש אמונה של אדם ואמונה של בהמה. אדם מאמין רק בשכל, ב"ניכרים דברי אמת", אבל בהמה גם בשקר, ואם זו בהמה קדושה – בשקר של משיח.], כמבואר בדא"ח^ח [יש כאן בהערה אחד הציטוטים שאנחנו הכי אוהבים ללמוד על הענין של "ניכרים דברי אמת". היום לא נלמד את ההערות, כדי להתקדם.]]. והיינו כמו שנתבאר לעיל שהאמונה [והיינו האמונה שבבחינת אדם] נמשכת בפנימיות המוחין, ואילו הבטחון מתגלה בחצוניות המדות [בלב, ודווקא בחיצוניות].

פצעי אהבה

קעת הווארט שכבר הזכרנו:

נו סוטה ט, ב.

נז תהלים ל, ז.

נח עיין בספר קצורים לתניא, לכ"ק אדמו"ר הצ"צ, ע' קא. שרש בחינת "פתי יאמין לכל דבר" שלמעלה מבחינת ניכרים דברי אמת" הוא הענין המבואר בתניא ספמ"ו עה"פ "בהמות הייתי עמך": "ומ"ש בהמות לשון רבים לרמז כי לפניו ית' גם בחי' דעת העליון הכולל חו"ג נדמה כבהמות ועשייה גופנית לגבי אור א"ס כמ"ש כולם בחכמה עשית ונק' בהמה רבה כמ"ש במ"א. והוא שם ב"ן בגימ' בהמ"ה שלפני האצילות". והיינו ההכרה שמצדו ית' הכרתנו שבבחינת "ניכרים דברי אמת", בדרגתה הכי נעלית [ועד לכתר דמה שבפנימיות רדל"א, שמצד מלכות דא"ק השורה בו נדמה כבהמה – "כתר עליון אע"פ דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכס הוא קדם עילת העילות"]. נדמה כבהמות ועשייה גופנית וד"ל. והוא בסוד "היום לעשותם" כמבואר לעיל, שרש הכלים שלמעלה משרש האורות – "מה פשפשת וכי" וד"ל. וזהו דבטחון עולה לילה, אך כמו"כ עולה כהן, שהוא איש חסד בבחינת "להגיד בבקר חסדך וכנ"ל, אלא שהוא ענין התכללות והארת עצמות מדת לילה ביום ["בורא חשך" ב"יוצר אור"]. כתקנת חז"ל ["כחשיכה כאורה" היינו הארת עצמות מדת יום במדת לילה – "ואמונתך בלילות", גלוי פנימיות המוחין בתורה הנלמדת בלילה דוקא וד"ל].

נט עירובין ק, ב.

ס "על לשה"ר באים הנגעים" (ראה ערכין טז, א; ויק"ר טז, א; שם חי, ד ועוד), וכן אמרו: "עינים רמות לשון שקר...פיח כזבים עד שקר ומשלח מדינים בין אחים" כולם לקו בצרעת" (שם טז, א). ובאופן כללי נאמר: "שומר פיו ולשונו שומר מצרת נפשו", אל תקרי 'מצרת' אלא 'מצרעת'" (תנחומא, מצורע ב).

והנה מבואר במ"א [מלכות ישראל ג, עמ' לח], בסוד שמירת הלשון, שיש עשרה כללי השמירה (המנויים בספר "חובת השמירה" לבעל ה"חפץ חיים" זצ"ל) כנגד עשר ספירות בלימה [מלשון בולם פיו], ושם נתבאר שדבור של שקר פוגם בספירת היסוד – אות ברית קדש, אות אמת – דוקא עי"ש. ואזי ראוי הנגע לבוא במקום הברית ששם הבחנת המלך, סוד גלוי העטרה וגלוי אור החשמל המקיפו, וכמבואר בחז"ל [ראה סנהדרין קא, ב]. כשאות הברית נגוע אינו מסוגל לקיים את הבטחתו, ועל כן כאשר המשיח הבטיח לריב"ל "היום" ולא בא, נדמה לו לריב"ל שמשח פגום

צדיקים^{טז}, "כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גבורים, כולם קדושים"^{טז} – ובכל זאת משיח ניתן לזיהוי בכך שדרוך יותר מהם.

להדבק מהמשיח – לשמוע בקולו

נמשיך למה שאמרנו קודם, שכל העבודה שלנו היא להדבק בשגעון של המשיח:

אך "בא יבוא לא יאחר" כאשר "נידבק" גם אנו ב"מחלתו" הוא, "מחלת" הבטחון ה"מופרז" לומר "היום" [בבחינת "להגיד בבקר חסדך"^{טז}, "הבוטח בה' חסד יסובבנו" כנ"ל] חסד תלוי בבטחון, והחסד הוא הבקר – ביאת משיח. אילת השחר היא "אתחלתא דגאולה", לפנות בקר, והבקר הוא חסד ה', המתנה המובטחת.]] בוודאות גמורה.

והיינו אמיתת הפרוש של דברי אליהו הנביא [שלפי רש"י התכוון שצריך לשמוע בקול ה', אבל יש פירוש יותר פנימי]: "היום, אם בקולו תשמעו", היינו "בקולו" של משיח שאמר לך "היום" בבטחון גמור [לשמוע לא רק את המלה, אלא את רחש הלב ממנו היא באה – המלה כאן באה מבטחון גמור.], שכאשר תשמע ["דערהער" עיקר עבודת חב"ד.]] בפנימיות קולו [כששומעים את הרגש הפנימי ממנו בא הדבור – נדבקים באותו רגש. ["קול מבשר מבשר ואומר" כל אמירתו היא לבשר את בואו. וד"ל] לבטוח בבטחונו [אם היית נדבק לא היית אומר שהוא שקר – היית משוגע כמוהו. אם אתה אומר שהוא שקר – נשארת עם השכל שלך.]. [דהיינו ענין התעוררות ניצוץ המשיח החבוי בלבו של כל יהודי [אם היית נדבק ברגש שלו – היה מתעורר ניצוץ משיח שיש בכך, שהרי יש ניצוץ

הנגעים כידוע [בחז"ל.]] נעשה לו "פצע תחת פצע" [שנדרש כאן פצע ועוד פצע. אפשר לדרוש שהוא פצוע בפנימיות מרצונו הבלתי-מושג לתת את המתנה – לתת את עצמו לעם ישראל – ותחת זאת מקבל גם פצעים בחיצוניות.]] וד"ל.

הצדיקים שסובלים עם המשיח

רש"י מסביר ששער רומי מכוון כנגד שער גן עדן, בו יושב המשיח. משמע שגם שאר המצורעים נמצאים עמו באותו מקום – בשער גן עדן. מה הם עושים שם^{טז}? מי הם בכלל? יש פירוש יפה שאלה לא סתם מצורעים, אלא צדיקי כל הדורות שסובלים יחד עם המשיח^{טז}. כתוב בספר חסידים^{טז}, מספרי הראשונים, שבכל דור ודור צדיקים במועד לוקחים על עצמם יסורים מתוך הזדהות עם המשיח, כדי להקל מהעונש שמגיע לעם ישראל או לכל העולם כולו. לפירוש זה, כל המצורעים שם הם צדיקי כל הדורות, שמזוהים עם המשיח – מקבלים יסורים כדי להקל על הגלות והסבל של עם ישראל. מתבקש לדייק (דיוק שלא מפורש) שלמרות שהם כל כך קשורים למשיח – הם לא דרוכים כמוהו. "ועמך קלם

[זה מכבר] במדת השקר דוקא [ולא נסה ללמד עליו שום זכות – והלוא מצוה לדון את כל האדם לכף זכות – ודוק]. אך באמת נגעי המשיח הם נגעי הדור – "והוא מחולל מפשעינו" – ובכל זאת הוא חי באופן נסי שלמעלה מהטבע ואין נגעינו נוגעים כלל במדת בטחונו העצומה שהיא אמת לאמיתו מצד עצמו וכנ"ל [והיינו המדרגה החמישית שבענין סוגי הרפואות המתבארות בספר חנה אריאל לרבי יצחק אייזיק מהומיל זצ"ל, פר' אחרי-קדושים עי"ש] [ועיין בבאורים לפרק זה, אות ה, שם נביא את דבריו], אך למדרגה הששית עדיין לא בא, ולה הוא מחכה ודוק היטב].

סא וכשאלת המהרש"א על אתר.

סב ראה בן יהודע על אתר.

סג סימן תקנח.

טז ישעיהו ס, כא.

טה ברכת "יוצר אור".

טו תהלים צב, ג.

– שריב"ל לא השכיל בתחלה - והדבקות בבטחון הפנימי שלו. המעינות הם תורה המלמדת אותנו ומיישבת על דעתנו את מדת הבטחון הפעיל (כפי שעושים כאן כעת). רוצים להתקשר לשגוען הזה, גם להתאהב, ולשם כך צריך איזו "תורה חדשה מאתי תצא"^ט שתלמד אותנו איך להדבק מהמשיח. זו כל תורת החסידות. זהו באמת חידוש, והראיה שכל התורה שהיתה עד הבעל שם טוב לא פעלה זאת, עדיין נשארו עם תמיתה ריב"ל על משיח – למה אתה לא בא? לא מבין אותך, לא משדר על אותו גל איתך. כל תורת החסידות היא כדי שנשדר על הגל של המשיח, על ה"היום" שלו.

נדמה ש"יפוצו מעינותיך חוצה" הוא עוד תנאי, אבל לא – היות שה"היום" של המשיח לא עבד בזמנו, ריב"ל לא נדבק ממנו, וכל שכן הפחותים ממנו, צריכה לבוא תורת הבעל שם טוב כדי ללמד ולעורר אותנו בפנימיות להדבק בדעתו של משיח.

סוד שם "ככה"

שמקורו [של הבטחון הגמור] ב"כתר כל הכתרים" [סוד השם הקדוש ככה] איך משיח שיקר לריב"ל?! ככה! אין על כך תשובה, אבל השקר הזה הוא אמת לאמתו. "ככה" הוא שם קדוש בקבלה, שכתוב לפני הבעל שם טוב, אבל תוכנו הוא עיקר גילוי הבעש"ט^ט – ש"ככה" הוא

משיח בכל יהודי, כפי שלימד מורנו הבעל שם טוב^ט. הניצוץ מתעורר כאשר נדבקים במשיח, שומעים בקולו של המשיח.]] ש"קאתי מר" – "היום", ואזי פקח עיניך וראה והנה הוא בא [כמו שכתוב בפרק הבא של המאמר, הפרק האחרון, וכמו שאומר הרבי שצריך רק לפקוח את העינים.]] "קול דודי הנה זה בא"^ט [כך אנחנו מפרשים – יש לשמוע את "קול דודי", קולו הפנימי, ואזי פוקחים עינים ורואים ש"הנה זה (מלך המשיח) בא", וכבר בא, כלשון הרבי. כמו שלמדנו כמה פעמים, קודם יש שמיעה פנימית ואחריה ראייה, פקחת עינים.]].

ג. "לכשיפוצו מעינותיך חוצה" – הפצת תורת הבטחון החסידות – תורת הבטחון

נמשיך לקרוא, נעשה היום קצת מרתון קריאה:

זהו ג"כ פנימיות ענין מענהו של משיח למורנו הבעש"ט זי"ע [פתחנו היום במענה המשיח לבעש"ט, אז חייבים להמשיך לקרוא...] – "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", [מהם המעינות עליהם דבר?] דהיינו מעינות תורת הבטחון הגמור

הווארט כאן שכל מעינות החסידות הם-הם השמיעה בקול הפנימי של משיח

סז ראה מאור עינים פינחס.

סח שה"ש ב, ח. והמשכו: "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", בזכות אבות ואמהות – "בך בטחו אבותינו" [תהלים כב, ה]. "בטחו" כתיב ג"פ בפסוק זה: "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו. אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו", ויש לומר שהם כנגד שלשה אבות – אברהם יצחק יעקב [סוד "איי הים", איים הנמשכים להתיחד ברגל הרביעית שבמרכבה העליונה, ים המלכות וד"ל]. ג"פ בטחו עולה שלמות הבטחון [שעולה "הנה זה בא" וד"ל]. מתחלת הפרק מקומיהן של ג"פ "בטחו" אלו הם התבה ה-ל; ה-לב; ה-לח, ביחד שלמות של מאה, שעולה ארבע פעמים "בטחו", לרמז על התכללות ארבע אמהות בשלשה אבות ודוק.

סט ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

ע כש"ט אות קטג. ראה סוד ה' לראיון שער "טעם הבריאה" אות ב (וביאורו בחסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 61); שער "תורת הוי"ו" אות יא, ובכ"ד.

חוצה ויוכלו גם המה לעשות עליות ויחודים כמורך" – "ותמהתי ע"ז והיה לי צער גדול [יש מסורת בעל פה, שלא כתובה באגרת, שירדו לו דמעות – ממש בכה. אבל מה שכתוב הוא שהיה לו צער גדול]. באריכות הזמן כל כך מתי זה [שהקרובים אלי יוכלו לעשות עליות נשמה כמוני] אפשר להיות" [אחר כך כותב שגילו לו שלשה שמות קדושים, ועוד שלש סגולות, שמכחם כולם יוכלו בקל לעשות עליות ויחודים, ואז יבוא משיח – יכלו כל הקליפות, "את רוח הקטמאה אעביר מן הארץ"^ט, ואז יוכל לבוא משיח. כך כתוב באגרת].

[וידוע שמבין צדיקי החסידות [לא מצדיקי חב"ד]. היו כאלה שנאחזו בהזדהותם עם צער הבעש"ט [ועם דמעותיו] ע"מ לבטל, כביכול, את הצורך בקיום תנאי המשיח [אמרו שדמעותיו בטלו את הגזרה של "יפוצו מעינותיך חוצה" – "לכשיפוצו מעינותיך חוצה" [הצדיקים ידעו שרומז לחב"ד, ואמרו שכבר לא צריך – הבעש"ט שמע שצריך חב"ד ומיד בכה, ובכך בטל את הענין... כך אמרו כמה מגדולי הצדיקים].

אך אין האמת כן, ואלבא דאמת הבעש"ט, ברב ענוותנותו, ענות משה רעיא מהימנא [שהרי הוא המשה שבדור. הזכרנו את הפסוק "אשרי העם שככה לו", וכתוב לכוון ש"שככה" בגימטריא משה^ט]. שהוא הוא עיקר אתפשטותא דמשה שבדרא בתראה [יש "אתפשטותא דמשה" בכל דור ודור, אבל בכללות הדורות האחרונים הוא עיקר משה רבינו]. [בסוד ישראל בעל שם טוב שעולה תלמיד ותיק [אלף אורות שניתנו למשה בסיני] שכל מה שענתיד לחדש כבר נאמר למשה מסיני [רמז יפה מאד לבעש"ט, שיבוא

"כתר כל הכתרים"^ט], "אשרי העם שככה לו"^ט [אשרינו אם נתעצם עם השם הקדוש הזה. שוב, זהו שם שכתוב קודם בקבלה. אפשר לפתוח את ה"יה רצון" שאומרים אחרי כל ספר מספרי התהלים בליל הושענא-רבה – תפלה קדומה בה רמוז שם ככה.], שנתגלה ענינו ע"י מורנו הבעש"ט זי"ע כנודע]

שלמעלה מעלה מכל טעם ודעת ואפילו מהאמונה הטהורה שבבחינת "ניכרים דברי אמת" כנ"ל ["כתר כל הכתרים" אינו אמונה של אדם, "ניכרים דברי אמת", אלא אמונה של "בהמות הייתי עמך" – "בהמה רבה"^ט שלפני האצילות [אך מופיע בנשמות גבוהות דאצילות, "אצילי בני ישראל"^ט, כשטות דקדושה].

צער הבעש"ט – משה שמרגיש שאינו משיח

ו"ל בד"א שמורנו הבעש"ט, בתארו את חולשת דעתו וצערו כאשר שמע מענה זה מפי המשיח [באגרת הקדש שמתארת את עלית הנשמה שלו בר"ה תק"ז, כתוב בהמשך – אחרי שמשיח אמר לו "לכשיפוצו מעינותיך

עא **כתר כל הכתרים** = 1345 – 1000 אורות, נשמת ישראל **בעל שם טוב**, שניתנו למשה, 345, במתן תורה, בסוד "כל מה שתלמיד ותיק [= 1000 = ישראל בעל שם טוב] עתיד לחדש כבר נאמר למשה מסיני" [ויקרא רבה כב, א], וכדלקמן. ראשי התבות הם **ככה** = 45, שם **מה**, סוד **מאד** אותיות **אדם** אבל למעלה ממנו, אמצעי וסופי התבות = 1300 = 50 פעמים שם **הוי"ו** ב"ה, גילוי שער הנון.

עב תהלים קמד, טו.

עג **בהמה רבה** = ז פעמים **הבל-יחידה**, הערך הממוצע של כל אות, והוא עולה **ראובן** המשלים את **יעקב**, בחינת אדם, **לאמת** כנ"ל, היינו אמת לאמתו. "בראשית ברא" מתחיל מבהמה רבה שמתחברת לאדם, שנבראו לשית, יום ששי למעשה בראשית, "נעוץ סופן בתחלתן". **שית** הוא גם סוד **תיש**, "אילו של יצחק", כמבואר בספה"ק [ז"ח, מדרש הנעלם ו, ב]. **בהמה רבה אדם שית**, **בהמה רבה אדם-תיש** = 1014 = 6, שית-שש אותיות של בראשית, פעמים 169 = 13, **אחד-אהבה**, ברבוע. והוא עולה 13 פעמים 78, ממוצע כל אות, **לחם-יב-זה** במשולש.

עד שמות כד, יא.

עה זכריה יג, ב.

עו תקו"ז תקון סט (קייב, א).

גם פלא, עושים שליחות של הרבי, נוסעים להודו – או לכל מקום בעולם, גם פה בחדר – ומוצאים מישהו רחוק לגמרי מאידישקייט, מה המשמעות של לקרב אותו? קודם כל, שיגיע למדרגה שלך – בטוח. הוא צריך להגיע למדרגה שלך, ואם לא הבאת אותו לכך – לא פעלת בו כדבעי. עוד יותר, צריך להביא אותו למדרגת הבעש"ט. ידוע הסיפור המפורסם שהרבי ר' אלימלך ראה את הבעש"ט נופל מהר ומתפוצץ לששים ריבוא בעל שם טובים קטנים, שכל אחד נכנס ללב יהודי אחד – ניצוץ משיח בלב כל יהודי.

בכל אופן, כשהבעש"ט הצטער הוא באמת ירד מ"היום" של המשיח לדרגת "משה אמת ותורתו אמת", שם אפשר לומר "שלח נא ביד תשלח" – תמצא אותו. מהו המעיין? שלמות הבטחון, שאתה עצמך צריך להגיע אליה. החידוש אצל הבעש"ט יותר מאצל ריב"ל – כי הוא צריך להגיע לכך ביחס לאחרים, לא רק ביחס לעצמו. אך באמת הבטחון צריך להיות בכחו להביא אחרים למדרגתו, לגרום ל"עשו כל אשר ביכלתכם". אתה בסדר, אתה המשיח, אבל דורשים ממך שתעשה את כולם משיח! אז חלשה דעתו, מתי יוכל להיות – שם הוא כבר לא היה משיח.

כמו שאמרנו קודם, **'אני משיח'** (בגימטריא **משוגע**) הוא לא אחד שרוצה להיות משיח בעצמו – קודם אמרנו שהוא משוגע באהבתו לעם ישראל, וכעת מוסיפים ואומרים שהוא משיח בכך שעושה את כולם משיח כמוהו. אם אתה לא כל כך בטוח שאתה מסוגל לכך, סימן שאתה גם לא משיח בעצמך – זו חולשת הדעת של הבעל שם טוב.

שמות הטוב וסגולות החן

אבל משיח אומר שבפנימיות יש לך את המעינות שלך, "מה שלמדתי אותך ומה

ישראל בעל שם טוב – ששוה בגימטריא **תלמיד ותיק** – וכל מה שהוא יחדש כבר נאמר למשה מסיני.]] גילה שלפי דעתו טרם זכה הוא עצמו לשלמות ה"מעין", שלמות הבטחון הגמור שבבחינת "היום" ממש (ועל דרך משה רבינו שטען "שלח נא ביד תשלח"¹³, שהרגיש שאינו עתיד להיות משיח בגלגול זה, שהרי "משה אמת ותורתו אמת"¹⁴ וד"ל).

יש כאן ווארט מאד חזק: "משה אמת ותורתו אמת" נשמע הכי טוב שיכול להיות, אבל לפי מה שאמרנו יש גם נקודת חסרון באמת – אמת צרופה של מוחין, "נכרים דברי אמת", לא סובלת את השקר ב"היום" של המשיח. יש מי שבתחלת שליחותו מרגיש שהוא לא עתיד להיות המשיח בגלגול זה, לא יגמור את המלאכה. לכן משה סרב לקבל את השליחות ואמר "שלח נא ביד תשלח" – אני לא המשיח, תמצא אותו שיעשה את המלאכה עד גמירא, לא אני¹⁵. מחד, הוא אמר זאת מתוך הענוה שלו. מאידך, הוא באמת לא משיח. אם הוא אמר כך – הוא באמת לא המשיח, שהרי משיח בטוח שהוא בא "היום", לא ענין של אלפי שנים, לא יקח הרבה זמן. כך יש לומר שבאותו רגע שנחלשה דעת הבעש"ט מאריכות הזמן – הוא עצמו לא היה מאה אחוז בדרגת משיח.

להביא את כולם למדרגת משיח

אפשר ללמד זכות על הבעש"ט – הוא בפני עצמו מוכן להיות משיח, הוא עשה עלית נשמה. אבל אמרו לו בשמים שצריך "יפוצו מעינותיך חוצה" כדי שכולם יעשו כמוך – שצריך להביא עוד אנשים לדרגתו.

¹³ עז שמות ד, יג.

¹⁴ עז תנחומא קרח יא.

¹⁵ עז ראה שפ"א פסח תרנ"ט ד"ה "איחא בזוה"ק".

ומאז [חזיון הבעש"ט כבר אין שום דבר שמעכב ו] "הנה זה עומד אחר כתלנו וגו'"⁹ [אין שום מחיצה, חוץ מ"כתלנו" שאנחנו מעמידים]. דהיינו המחיצה המפסקת שמצד עונותינו אנו [כמבואר לעיל בדברי הרבי הרי"ץ זי"ע] שלמדנו קודם, שהכל מוכן מאה אחוז. צריך רק לפקוח עינים, להוריד את המחיצה.]]

חבור האמת והשקר – תורה וגמילות חסדים

והיינו בסוד "כל האומר אין לי אלא תורה [דהיינו בחינת 'אמת'] אפילו תורה אין לי"¹⁰, אלא צריך לעסוק גם בתורה ["אמת"] וגם בגמילות חסדים [דהיינו "שקר"], [למה גמילות חסדים היא שקר? מפורש בחז"ל: שהרי "אמת אמרה אל יברא שכולו שקרים וחסד אמר יברא וכו'"¹¹ [יש בחסד משהו שקרי. אדמו"ר הזקן הזקן כתב לפני הסתלקותו שמישיח יבוא מתוך חסד שאינו של אמת – חסד עם אינטרס, חסד שיש בו שקר, רצון לקבל טובת הנאה. מצד פעולת החסד עצמה לא נורא שיש 'נגיעה' – העיקר שלעני יהיה מה לאכול. תורה היא אמת ובגמ"ח יש משהו של שקר, אבל כתוב שהאומר שאין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו – ודאי שאין לו תורת משיח, ובסוף יפסיד את כל התורה. בבטחון המופרז של המשיח יש 'כיף' גדול וניחא לו באותו 'כיף', עד שהוא המנוע שמניע אותו הלאה, לא להתיאש ח"ו. כלומר, יש איזה 'שלא לשמה' בשטות דקדושה שלו – זהו השקר שלו, שבזכותו תבוא הגאולה.]].

והנה גמילות חסדים עולה תורה [ששורה גם "רצוא ושוב", כדלקמן]. שהרי בעצם הכל

שהשגת", ועכשיו אני גם נותן לך שלש סגולות, ועוד שלשה שמות, שבקל אפשר ללמד אותם ולהדביק את כולם. קודם אמרנו שאני צריך להדבק במשיח, וכעת אומרים שהמשיח צריך להדביק את כולם. כל אחד צריך לקחת אחריות, מכח בטחון פעיל.

אך לאחר מכן נתקדרה דעתו של מורנו הבעש"ט [התגובה הראשונה היתה נפילה. הרבה פעמים יש "כי נפלתי קמתי"¹² – היתה לו נפילה בהיכל משיח, אבל מיד הוא קם, עזרו לו מלמעלה לקום. לכן אמירת הצדיקים שהזדהו עם דמעותיו שהתבטל ה"לכשיפוצו מעינותיך חוצה" לא נכונה]. כאשר נמסרו לו "כלים" "קלים" [לשון נופל על לשון]. להמחיש ענין הבטחון [בטחון אותיות חן טוב (רומז לכך שחן הוא סגולה – "סגלת מלכים"¹³ – ו-טוב הוא שם קדוש, שם ה-טוב של הבעל שם טוב כידוע. זהו רמז בקיצור לשלש סגולות ושלשה שמות קדושים. כל השמות הקדושים הם טוב, טוב-טוב-טוב, וכל הסגולות הן חן. לכן אנחנו כל כך אוהבים את החן. "טוב" שייך לאשה, "מצא אשה מצא טוב"¹⁴, ועוד יותר מכך "חן" שייך לה – "אשת חן תתמך כבוד"¹⁵, היא מתקנת את "שקר החן". אפשר לדרוש את כל הפסוק "שקר החן והבל היפי אשה יראת הוי' היא תתהלל"¹⁶ למעליותא – "שקר החן", משיח משקר, ובעוד משהו מתרגז על השקר שלו בעיני אחר הוא דווקא מוצא חן. בכל אופן, החן הוא הסגולה והטוב הוא שם הטוב של הבעש"ט. "אמר לדבק טוב", לשון הדבקה – בטוב יש סגולת דבק, להדביק את כולם. [וד"ל] לכלם.

9 מיכה ז, ח.

10 קהלת ב, ח.

11 משלי יח, כב.

12 שם יא, טז.

13 שם לא, ל.

14 פה שה"ש ב, ט.

15 יבמות קט, ב.

16 ב"ר ח, ה.

בשמים ממעל ועל הארץ מתחת – אין עוד³”
 [הפסוק הראשון הוא “רצוא”, רק “הוי’ הוא
 האלהים”, והשני “שוב”, יש בו בנוסף גם
 שמים וארץ. הראשון על ידי תורה, שאיפת
 התורה לה’, והפסוק השני הוא “שוב” בפירושו,
 “והשבת אל לבבך”, הוא משיח, “שוב” של
 גמילות חסדים.]]

– עד שיתגלה שאין זה “שקר” כלל אלא
 קשר ל”אמת לאמתו” בביאת גואל צדק במהרה
 בימינו ממש [קודם היה אמת ושקר, ופתאום
 אותו שקר – משיח – מתגלה כאמת לאמתו,
 האמת הכי אמתית, יותר אמת מאמת, יותר
 אמת מ”משה אמת ותורתו אמת” הראשון.
 מכאן נשכיל להבין גם את סוד תופעת
 משיחי השקר בכל הדורות – ניקת החיצונים
 מבחינת ה’שקר’ השייך למשיח בעצם, ניקת
 השטות דקליפה מהשטות דקדושה, וד”ל].
 עד כאן להיום, פיתוח של רעיון אחד, מהו
 “היום” של המשיח, בעיקר בקשר לפסוק “אני
 היום ילדתיך”.

צ שם פסוק טל.

אחד [האמת של התורה והשקר-לכאורה –
 הקשר, האהבה המשוגעת לעם ישראל – הם
 אחד.], בסוד “רצוא ושוב” [שתי תנועות, שצריך
 לומר שאחת היא תורה והשניה גמ”ח:] –
 “רצוא” ל”אמת” [האמונה ש”ה’ הוא הכל” גאט
 איז אלץ] ו”אין עוד מלבדו”⁹⁹ ו”שוב” ל”שקר”
 [הבטחון ש”הכל הוא ה”” [האמירה שהשלחן
 הוא ה’ נשמעת כשקר. יותר הגיוני לומר שאין
 כלום חוץ מה’, אבל לומר שהכל ה’ לא הגיוני,
 כמעט ע”ז. אבל מפורש בחסידות שה”רצוא
 ושוב” של עצם הנשמה היינו “גאט איז אלץ,
 אלץ איז גאט”¹⁰⁰. ה”רצוא” לאמת המוחלטת,
 שרק ה’ קיים, “אין עוד מלבדו”, וה”שוב”
 לעשות לה’ דירה בתחתונים, הכל קיים אבל
 הכל ה’ עצמו – “עלמא דשקרא” הוא ה’. איך
 עושים זאת? על ידי צדקה, גמילות חסד עם
 מישהו. כך עושים דירה בתחתונים ומגלים
 שבאמת הכל ה’, שהשקר אינו שקר – הכל
 תלוי בבטחון בה’]. ו”אין עוד” דפסוק “וידעת
 היום והשבת אל לבבך כי הוי’ הוא האלקים

פח דברים ד, לה.

פט אגרת ר’ אייזיק מהומיל (נדפסה בלב לדעת ביאור א
 למאמר “וצדיק יסוד עולם”).